

ЦЕНТР ДИСИДЕНТСЬКИХ СТУДІЙ

Фонд № 4

СНЄГІРЬОВ Гелій Іванович (14.10.1927 – 28.12.1978) – український письменник, кінорежисер, документаліст, правозахисник, кіносценарист та журналіст

Опис № 1

Творчі праці та робочі матеріали до них, документи біографічні, з діяльності, про письменника, зібрані документи, листування, фотодокументи

25 квітня 1917 – грудень 2013 рр.

справи №№ 1–100

Київ – 2023

ЗМІСТ

Список аббревіатур і скорочень	3
Біографічна довідка.....	4-6
Огляд фонду.....	6-9
Розділ I. Творчі праці Гелія Снегірьова та матеріали до них.....	10-14
Розділ II Біографічні документи Гелія Івановича Снегірьова.....	13-16
Розділ III. Документи з діяльності Гелія Снегірьова та про нього.....	16-22
Розділ IV. Зібрані документи.....	23-25
Розділ V. Листування	
5.1 Адресати Г. Снегірьова.....	25-27
5.2 Кореспонденти Г. Снегірьова.....	27-28
Розділ VI. Фотодокументи	
6.1 Фотодокументи Гелія Снегірьова та його родичів і друзів.....	28-30
6.2 Фотографії, зібрані Гелієм Снегірьовим	30-31

Список аббревіатур і скорочень

англ. – англійська

арк. – аркуш

вар. – варіант

док. – документ

друк. друкарський

зош. – зошит

ім. – імені

КДБ УРСР – Комітет державної безпеки Української Радянської Соціалістичної Республіки

конв. – конверт

м. – місто

нотат. – нотатник

опубл. – опубліковано

прим. – примірник

р. – рік

рр. – роки

рос. – російська

рукоп. – рукописний

СПУ – Спілка письменників України

с. – сторінка

укр. – українська

ЦК КПРС – Центральний Комітет Комуністичної партії Радянського Союзу

БІОГРАФІЧНА ДОВІДКА

Снегірьов Гелій (Євген) Іванович (14.05.1927 – 28.12.1978) – письменник, кінорежисер, правозахисник. Євген, по-домашньому Гелій, народився у м. Харкові 1927 р. у родині літератора Івана Снегірьова. Його дід по матері – Микола Собко – полковник царської армії, високоосвічена й колись багата людина, у радянський час зник без вісти. Мама Наталя народилася в Москві, одержала чудову домашню освіту, дивувала усіх своїм поетичним талантом. Коли почалися судові процеси Спілки визволення України, Наталю Собко часто викликали на допити, розпитували про батька, про друзів-поетів. Таке життя довело її до страшної хвороби: раку. У 34 роки вона стала німою, паралізованою при повному розумі. Коли почалася війна, родина переїхала на Кавказ. Там Іван Снегірьов служив у агітбригаді політуправління штабу, а Гелій бігав до школи і доглядав за мамою. Певно, страшні напади болю й небажання зв'язувати синові руки дали матері сили зважитися на останній крок: вона викинулася з вікна. З цього часу Гелієм опікувався молодший брат матері – письменник, лауреат Шевченківської премії – Вадим Собко.

Протягом 1945–1948 рр. навчався в Харківському театральному інституті. Згодом працював актором Харківського академічного драматичного театру ім. Т. Г. Шевченка, викладачем літератури та історії театру в Харківському театральному інституті. Із 1954 р. друкувався як прозаїк і критик. У 1956 р. – співробітник "Літературної газети", режисер та завідувач сценарного відділу Київської студії хронікально-документальних фільмів. У 1957 р. побачила світ перша збірка його оповідань "Літо вернеться". Цього ж року він став членом Спілки письменників України.

Пізніше з'являються повісті "Чи мав я право?" (1962), оповідання "Народи мені три сини" про події Другої світової війни (1967). Згодом це оповідання було перекладене багатьма мовами. Після цього Гелій Снегірьов здобув визнання як письменник. У 1973 р. вийшла збірка оповідань та повістей з однойменною назвою "Народи мені три сини", критичні нариси, статті; у співавторстві з Ю. Лубоцьким створив сатиричну повість-памфлет "Золотий бутс". Він писав його і російською, і українською.

У 1966 р. Г. Снегірьов зняв документальний фільм про траурний мітинг у Бабиному Яру – в день 25-річчя трагедії. Тут виступали І. Дзюба, В. Некрасов та В. Войнович, який приїхав з Москви. Плівка була вилучена наступного дня. За кінозйомку несанкціонованого мітингу інтелігенції м. Києва позбавлений керівних посад на кіностудії, а в 1974 р., за відмову брати участь у кампанії цькування російського письменника Віктора Некрасова, виключений із КПУ, творчих спілок письменників та кінематографістів. На знак протесту проти порушень прав людини в УРСР Гелій зрікся радянського громадянства, написав про це Л. Брежнєву і вислав свій паспорт.

Знімати кіно йому практично не давали, але друкувався.

У 1975 р. Гелій написав літературно-публіцистичну розвідку «Мамо моя, мамо... («Нене моя, нене») або Набої для розстрілу» про «Спілку визволення України», свідком обвинувачення у даній справі була його мама, яку сфальсифікували радянські спецслужби, щоб кинути за ґрати українських

науковців і літераторів дореволюційного покоління. Від переживань матір Гелія захворіла й швидко «згоріла» у 36 років. Цей твір Гелій передав на Захід, але до виїзду за кордон публікувати не наважувався (у нього стрімко почав падати зір, й приятелі обіцяли влаштувати лікування у Франції). Однак Віктор Некрасов, якого вже змусили емігрувати із СРСР, надрукував оповідання в закордонному російському журналі «Континент» ще до виїзду Гелія. Письменника почали викликати до міськкому й обкому партії. Довгі й виснажливі розмови. Вимога: письмово покаятися за антирадянські погляди, якщо ні – всій родині буде непереливки. Написання та переправлення на Захід розвідки, послужило приводом для порушення проти Г. Снегірьова кримінальної справи.

Роботи йому ніякої не давали. Тесть і дядько переконували «заспокоїтися». Після постійних сварок і скандалів пішла дружина. Та в Гелія Снегірьова тільки зростала відраза до всього радянського. У квітні 1977 р., коли в СРСР гучно готували проект нової конституції, він опублікував на Заході відкритий лист радянському урядові. «Уся ваша нова конституція – брехня від початку до кінця», – писав у ньому. А наостанку відмовлявся від радянського громадянства.

Його заарештували 22 вересня 1977 р. о 9.20, коли вийшов із дому й прямував з вулиці Тарасівської в бік Ботанічного саду. Блакитним «рафіком» відвезли до слідчого ізолятора КДБ на Ірининській. Після обшуку й допитів доправили до камери. Вимоги ті самі: публічно відмовитися від «хибних поглядів», виступити з відкритим осудом друзів.

30 жовтня Гелій Снегірьов оголосив голодування. Причину вказав таку: «На знак протесту проти 60-річчя Жовтня, 60 років насилля та брехні, проти нової конституції». Його почали годувати примусово, вводячи поживну рідину через клізму. Перші дев'ять днів це допомагало, а потім, понад два тижні, – ні. Занепокоїлися, що письменник помре в ізоляторі, а його справа вже набрала розголосу на Заході. Відтак відвезли до Лук'янівської в'язничної лікарні.

У березні 1978 р. Гелія Снегірьова почало турбувати серце. Поставили діагноз стенокардія. Його стан постійно погіршувався. Померти Снегірьову не давали, але й не лікували. Наслідок – під тортурами з застосуванням сучасних медичних засобів – “розкаяння” під назвою “Соромлюсь і засуджую” було підписане. Паралізованого Снегірьова винесли на ношах із моторошної будівлі на Володимирській і доправили до 14-ї київської міської лікарні (Жовтневої). Внесли на ношах – був уже повністю паралізований, тіло нагадувало мумію. У “Тюремному щоденнику” він пише: “... я читав і підписував ідіотське покаяння “Соромлюсь і засуджую” – ледве читав, не бачив нічого від болю, зливалося...” Покаяння було опубліковане в газеті “Радянська Україна” якраз 01 квітня – як невдалий першоквітневий жарт. У його адекватність мало хто повірив.

У Жовтневій лікарні Гелій доживав свої останні місяці в товаристві старенької “Спідоли”, яка голосами “Бі-бі-сі”, “Свободи”, “Голосу Америки”, “Німецької хвилі” щодня розповідала йому про нього ж самого. В оточенні “підсадних” пацієнтів (палата, як і камера на Володимирській, була на двох) і облаштованої в підвалі за останнім словом техніки апаратури для підслуховування. Зробили операцію на хребті. Та його стан дедалі

погіршувався. Він вимагав відпустити його додому. Проте люди з КДБ хотіли викривальної статті, тепер – у західній пресі, бо в емігрантських виданнях здійнявся галас про «справу Снегірьова». Така «торгівля» тривала до самої смерті письменника.

Після 463 днів поневірянь по тюрмах і лікарнях помер у м. Києві, у Жовтневій лікарні

Коли друзі зійшлися до моргу на призначений час, виявилося, що Гелія Снегірьова вже поховали півтори години тому. Тіло перед тим кремували. Уся процедура відбулася під наглядом кадебістів... Поховано Гелія Івановича Снегірьова поряд із батьком на Байковому кладовищі у Києві.

Посмертно відновлений у членстві Спілки письменників України у 1989 р.

Старший син, Вадим Кастеллі, – кінорежисер, автор стрічки «Вперед, за скарбами гетьмана!». Молодший, Пилип Снегірьов, – лікар, опікується літературною спадщиною батька.

Автор праць: «Набої для розстрілу (Мама, моя мама)», «Застібайся, застібайся як треба...», «Бог допоможи Вам, друзі мої!», «Ех, як на другому...», «Ну і поїзд трапився...», «Соромлюсь і засуджую» та ін..

ОГЛЯД ФОНДУ

Документи Гелія Івановича Снегірьова надійшли до Архівного Центру дисидентських студій в 2023 р. об'ємом 25 см. Після науково-технічного опрацювання документів фонду протягом вересня – жовтня 2023 р. сформовано 100 справ, на які складено опис № 1 – Розділ I. «Творчі праці Гелія Снегірьова та матеріали до них»; Розділ II. «Біографічні документи Гелія Івановича Снегірьова»; Розділ III. «Документи з діяльності Гелія Снегірьова»; Розділ IV. «Зібрані документи»; Розділ V. «Листування»; Розділ VI. «Фотодокументи».

Всередині *першого розділу «Творчі праці та матеріали до них»* документи впорядковані за хронологією. Це машинописні тексти та друкарські відбитки. До складу розділу увійшли: *відгук* Г. Снегірьова на статтю Олександра Янова «Альтернатива», опубліковану в журналі «Молодий комуніст» № 2 за 1974 р.; *вставки* до поеми, присвяченої прийняттю Конституції колишнього СРСР; *лірико-публіцистична розвідка* «Набої для розстрілу (Ненько моя, ненько...)»; *матеріали до книг*: «Автопортрет 1966», «Роман-донос»; *матеріали до новели* про Андрія Петровича Вовка; *нотатки* до «Передача останніх новин по радіо»; *оповідання*: «Народи мені три сини» (1967), «Народи мені трьох синів» (1989), «[Застегнись, застегнись як слідует...]»; *памфлет* «Если извлечь корень» у співавторстві з Ю. Лубоцьким; *стаття* «Декларация прав человека (30 лет назад)»; *уривки з книги* «Мама моя мама...», опубліковані в журналі «Континент» (Прыщавый мальчик Коля, О патронах для расстрелов, о ядах и покушениях на Владимира Ильича, 46-й стул – твой); *цитати*: виписані Г. Снегірьовим з книги Ф. Достоевського «Бесы», з коментарів до «Четверта проза» Й. Мандельштама; *щоденникові записи*

Г. Снегірьова та ін. Загальний обсяг справ, що містяться в першому розділі складає 19 од. зб. (спр. №№ 1 – 19) за 1964 – 15 жовтня 1989 рр.

В кінці розділу розміщені справи, дати яких не були встановлені і для них вжито позначку «Без дати» (Б/д). Наближені дати представлені у квадратних дужках.

Заголовок кожної справи відображає зміст і внутрішній кількісний склад її документів, відомості про публікацію, спосіб відтворення, дату, мову документів, якщо вони написані не українською мовою. Авторські заголовки творчих праць подані мовою оригіналу. Назви складені упорядниками документів зазначені у квадратних дужках.

Біографічні документи Гелія Івановича Снегірьова впорядковані всередині другого розділу, зокрема: *авіаквиток* та *багажна квитанція*; *матеріали до щоденника* записані у віршовій формі: назви розділів, нотатки у вигляді передмови, розділи щоденника: «Домино», «Книга (триптих): Жене», «Молитва; Тепер я знаю (триптих)», «Стрела из лука», «Разговор со следователем», «Первое больничное», «Экспертиза моего почерка», «Операция «Ель», «Юбилейное», «Поздравление», «Из снов, рассказанных во время допроса следователя», «Белый флаг (триптих)», «Отцы и дети», «Песенка интеллигента – диссидента», «К доктору Инне»; *нотатник* з записами віршів Емілі Дікінсон та номерів телефонів знайомих; *щоденникові записи*: за 08 квітня 1977 р., «Март 78 – будь он проклят», «Сон II», «Это первое: сразу после вступления» та ін.

Загальний обсяг справ, що містяться в другому розділі складає 12 од. зб. (спр. №№ 20 – 31) за 10 лютого 1947 – 1989 рр. Документи впорядковані за хронологією.

Документи з діяльності Гелія Снегірьова та про нього систематизовані у *третьому* розділі, серед них: *виступ* Гелія Снегірьова на партійних зборах про події навколо Бабиного Яру, з проханням лишити М. І. Козіна директором студії «Укркінохроніка»; *відкриті листи Гелія Снегірьова*: до президента США Джиммі Картера про дійсний стан свободи в СРСР, про міжнародну та внутрішню політику країни, до Президії Верховної ради СРСР із заявою про невизнання проекту нової конституції, відмову від радянського громадянства, та розумінням подальшого покарання за цей вчинок через психіатричну лікарню, обвинувачення в кримінальщині чи самосуд; *відповідь* першого заступника прокурора України Л. С. Усатова на звернення В. Г. Кастеллі з повідомлення про те, що Г. І. Снегірьова повністю реабілітовано та довідка про реабілітацію; *заява* та лист-звернення В. Г. Кастеллі, сина Г. Снегірьова до голови КДБ УРСР з проханням повернути рукописи і друковані тексти творів батька, що були конфісковані при обшуку в 1977 р.; *звернення* Гелія Снегірьова до канцелярії Л. І. Брежнєва щодо правомірності прокуратури відповідати на раніше надісланий ним лист з проханням розібратися в його заслугах та огородити від несправедливого виключення з партії, яке вже відбулося без розгляду його справи за заздальгідь підготовленим рішенням; звернення Г. Снегірьова до голови Президії Верховної Ради СРСР Л. І. Брежнєва про відмову від радянського громадянства та програму корінної перебудови

суспільства; звернення Пилипа Снегірьова та Вадима Каstellі до Президії Спільки письменників України з проханням поновити у складі членів СПУ їхнього батька Гелія Снегірьова та сприяти публікації його літературних творів; *лист* «Соромлюсь і засуджую», опублікований редакцією «Радянська Україна» на прохання Г. І. Снегірьова, в якому він розкриває причини, що призвели його до ідейно-політичного і морального падіння, засуджує свої дії, викриває брехливі інсинуації зарубіжних центрів ідеологічних диверсій і політичних одщепенців, які намагаються використати його ім'я; *опис* змісту фейлетону «Алфонс», в якому зведені наклепи на Г. Снегірьова щодо його особистого життя та літературної діяльності; *протокол* обшуку від 22 вересня 1977 р.; *статті про письменника*: В. Скуратівського «Гелій Снегірьов», В. Кирилюка «Не назвіть мене злочинцем...», К. Родюка «Реабілітований роман, але не автор» та ін. Загальний обсяг справ, що містяться в даному розділі складає 25 од. зб. (спр. №№ 32 – 56) за квітень 1959 – грудень 2013 рр. Документи впорядковані за хронологією.

Всередині **четвертого розділу** систематизовані **зібрані документи** Г. Снегірьовим, зокрема: *відкритий лист Федора Раскольников* (Ільїна) до Й. Сталіна з обвинуваченнями у недотриманні норм конституції, у проведенні виборів з фарсовим голосуванням за одну кандидатуру, в культивуванні політики без етики, влади без чесності та передбаченням завершення такого правління країною на лаві підсудних; *документи матері Гелія Снегірьова – Наталії Собко*: альбом з записами побажань, віршів, малюнками однокласників і друзів з нагоди закінчення навчального року в Першій українській гімназії ім. Т. Шевченка; біографія Данте; вірші; збірка віршів «Білі квіти»; пісні, записані в блокноті (Ой не рости кропе...; По цей бік гора...; Як приїхав мій миленький поляк... та ін.); п'єса «Весна»; *звернення Віктора Некрасова* до партбюро Союзу письменників України про долю Бабиного яру, необхідність встановити пам'ятник загиблим та про свій виступ перед людьми, які прийшли вшанувати пам'ять вбитих; *лист В. Некрасова* до генерального секретаря ЦК КПРС Л. І. Брежнєва з проханням дозволити йому виїхати разом з сім'єю з країни на два роки та вивезти книги й архів через переслідування певних органів; *лист Олександра Солжениціна*, адресований IV Всесоюзному з'їзду радянських письменників, Президії з'їзду та делегатам, редакціям літературних газет і журналів з проханням обговорити нетерпиме пригнічення художньої літератури з боку цензури, звільнити видавництва від обов'язку отримувати дозвіл на кожен друкований аркуш та ін.; *повість* «Один день Івана Денисовича» та *оповідання О. Солжениціна* «Для пользы дела» та ін.

Загальний обсяг справ, що містяться в даному розділі складає 12 од. зб. (спр. №№ 57–68) за 25 квітня 1917 – [не раніше 1975] рр. Документи впорядковані за хронологією.

Епістолярна спадщина Гелія Снегірьова систематизована в **п'ятому розділі** «Листування», а всередині нього – у двох підрозділах: 5.1 «Адресати Г. Снегірьова» за 26 червня 1974 – 11 вересня 1977 рр., 5.2. «Кореспонденти Г. Снегірьова» за 29 червня 1974 – 30 серпня 1977 рр. Всі документи в справах розділу сформовано за абеткою прізвищ адресатів і кореспондентів. Загальний

обсяг справ зазначеного розділу складає 19 од. зб. (спр. №№ 69–87). Серед адресатів і кореспондентів Г. Снегірьова: А. Генша (лікар Паризького управління лікарень), Ілля Гольденфельд (вчений-фізик), Катерина Юріївна Квітницька (перша дружина), Віктор Кондирєв (літератор), Віктор Некрасов (письменник і дисидент), Василь Овсієнко (політв'язень радянських концтаборів), Галина Флакс (друга дружина) та ін.

В кінці підрозділу 5.1 «Адресати Г. Снегірьова» містяться іронічні листи Г. Снегірьова до редакції газети «Літературна Україна» з подякою за гучну рекламу його громадсько-політичної діяльності та з проханням в наступних публікаціях не забути згадати і зазначити, що у 1956–1957 рр. він працював завідувачем відділу публіцистики і художньої літератури в «Літературній Україні» та за рекомендаціями «Літ. У.» став головним редактором Української студії хронікально-документальних фільмів.

Фотодокументи Гелія Івановича Снегірьова впорядковані у *шостому розділі*, а всередині нього за хронологією – у двох підрозділах: 6.1 «Фотодокументи Гелія Снегірьова та його родичів і друзів», 6.2 «Фотографії, зібрані Гелієм Снегірьовим».

Серед документів підрозділу 6.1 містяться *знімки родичів*: мами – Собко Наталії Миколаївни, батька – Снегірьова Івана Тимофійовича, діда – Собко Миколи, дядька – Собко Вадима Миколайовича; *знімки Г. Снегірьова з письменником* Віктором Некрасовим, *з директором київського відділення Агентства друку «Новини»* з Ведіним Всеволодом, *з другом Гольденфельдом* Іллею, *знімки Гелія Снегірьова з його синами*, фотопортрети Гелія.

Всередині підрозділу 6.2 містяться фотографії: Ведіна Всеволода з Некрасовим Віктором, Гольденфельда Іллі, Ганцова Всеволода Михайловича з Матушевським Борисом Федоровичем, Дурдуківського Володимиро Федоровича, Єфремова Сергія Олександровича.

Загальний обсяг справ, що містяться в шостому розділі складає 13 од. зб. (спр. №№ 88–100) за 1929 – 1975 рр.

До опису додається науково-довідковий апарат: зміст, список скорочень та аббревіатур, біографічна довідка та огляд фонду.

Фізичний стан документів задовільний.

Мова документів англійська, російська, українська.

В цілому архівна спадщина Гелія Івановича Снегірьова дає можливість дослідникам вивчити біографію, творчу та громадську діяльність письменника, його епістолярну спадщину.

09.11.2023 р.
головний архіваріус



Н. А. Наумова

Центр дисидентських студій

Фонд № 4

Опис № 1

Творчі праці та робочі матеріали до них,
документи біографічні, з діяльності,
про письменника, зібрані документи,
листування, фотодокументи
за 25.04.1917 – грудень 2013 рр

№ п/п	Заголовок справи	Крайні дати	Кіл-ть арк.	Примітки
1.	2	3	4	5
	Розділ I «Творчі праці Гелія Снегірьова та матеріали до них»			
	1964			
1.	Лубоцький Юрій, Снегірьов Євген Если извлечь корень Памфлет Машинопис Мова рос. 1 док.	1964	52	У справі наявні дві сторінки № 17
	1967			
2.	Снегірьов Гелій Народи мені три сини Оповідання Друк. відбиток з дарчим написом 1 док.	1967	15	
	1974			
3.	Відгук Г. Снегірьова на статтю Олександра Янова «Альтернатива», опубліковану в журналі «Молодий комуніст» № 2 за 1974 рік Машинопис Мова рос.	1974	5	

	1 док.			
4.	Снегірьов Гелій Автопортрет 1966 Матеріали до книги (уривки) Машинопис з рукоп. правками Мова рос. 3 док.	[1974]	73	Зберігається окремо
5.	Снегірьов Гелій Набої для розстрілу (Ненько моя, ненько...) Лірико-публіцистична розвідка Машинопис з рукоп. правками, фотознімки Г. Снегірьова, його матері, батька, дядька Вадима Собко, діда Миколи Петровича Собко, В. Ф. Дурдуківського, С. О. Єфремова, М. Павлушкова, В. М. Ганцова, Г. І. Снегірьова з В. М. Ганцовим, Панаса Петровича Любченко, Віри Олександрівни і Федора Павловича Матушкевичів, Бориса Федоровича Матушевського, Василя Матушевського та ін. (с. 86зв., 92, 93, 94, 109, 117, 120, 123, 143, 144, 145, 146, 147, 148, 171, 182, 195, 210) 2 док. (2 вар.), 25 фото: (6,5х9,5) 1 шт., (9х14) 1 шт., (10х16) 1 шт., (10,5х16,5) 9 шт., (11х16) 2 шт., (11,5х16,5) 7 шт., (13х18) 1 шт., (17,5х18) 2 шт., (12х19) 1 шт	1974–1977	192	Зберігається окремо
	1977			
6.	Снеірьов Гелій Декларация прав человека (30 лет назад) Автограф Мова рос. 2 док.	21 березня 1977	2	

7.	Снегірьов Гелій РД: раздел 12 Матеріали до книги «Роман-донос» Автограф, машинопис Мова рос. 2 док.	04 травня 1977	2	
8.	Снегірьов Гелій РД: книга III Матеріали до книги «Роман-донос» Автограф, машинопис Мова рос. 2 док.	07 серпня 1977	22	
9.	Снегірьов Гелій Дві вставки до поеми, присвяченої прийняттю Конституції колишнього СРСР Рукопис Мова рос. 1 док.	[Жовтень 1977]	1	
10.	Снегірьов Гелій Мама моя мама... Лірико-публіцистичне дослідження Уривки книги, опубліковані в журналі «Континент» (Прыщавый мальчик Коля, О патронах для расстрелов, о ядах и покушениях на Владимира Ильича, 46-й стул – твой) Друк. відбиток Мова рос. 4 док.	[1977]	50	
	1970-ті			
11.	Снегірьов Гелій Передача последних известий по радио Автограф, машинопис Мова рос. 2 док.	[1970-ті]	9	

12.	Цитати з книги Ф. Достоевського «Бесы», виписані Г. Снегірьовим Автограф, машинопис Мова рос. 2 док.	[1970-ті]	2	
13.	Цитати з коментарів до «Четверта проза» Й. Мандельштама, виписані Г. Снегірьовим Машинопис Мова рос. 1 док.	[1970-ті]	1	
14.	Снегірьов Гелій Щоденникові записи Автограф Мова рос. 1 док.	[1970-ті]	13	
	1989			
15.	Снегірьов Гелій Народи мені трьох синів Оповідання Друк. відбиток 1 док. Опубл.: Україна: тижневий громадсько-політичний літературно-художній ілюстрований журнал. – 1989. – № 42(1706). – 15 жовтня. – С. 19-22	15 жовтня 1989	2	Містить біографічну довідку про Г. Снегірьова, написану Вадимом Скуратівським
	Без дати			
16.	Снегірьов Гелій Документальна новела з роздумами або короткі процеси, які постали перед моїми очима Матеріали до новели про Андрія Петровича Вовка Автограф 1 док.	[Б/д]	16	У арк. №№ 2, 3 відсутня права нижня кутова частина, арк. №№ 4-7 – ліва нижня кутова частина, арк. №№ 8-14 – нижня половина аркушу, арк. № 15 –ліва половина аркушу по вертикалі

17.	Снегірьов Гелій [Застегнись, застегнись как следует...] Оповідання Машинопис з рукоп. нотатками Мова рос. 1 док.	[Б/д]	25	
18.	Матеріали до праці [?] Машинопис з рукоп. правками Мова рос. 1 док.	[Б/д]	19	
19.	Перелік документів, що зберігалися у Снегірьова Гелія Автограф, машинопис Мова рос. 12 док.	[Б/д]	2	
	Розділ II Біографічні документи Гелія Івановича Снегірьова			
20.	Авіаквиток та багажна квитанція Друк. відбиток 1 док.	10 лютого 1947	1	
21.	08 квітня Щоденникові записи Автограф Мова рос. 1 док.	08 квітня 1977	10	
22.	Нотатки у вигляді передмови до щоденника у віршованій формі Автограф Мова рос. 1 док.	[Вересень 1977]	1	
23.	Домино; Книга (триптих): Жене; Молитва; Теперь я знаю (триптих); Стрела из лука; Разговор со следователем Розділи щоденника у віршованій формі	[Жовтень 1977]	8	

	Автограф Мова рос. 7 док.			
24.	Первое больничное; Экспертиза моего почерка; Операция «Ель»; Юбилейное; Поздравление; Из снов, рассказанных во время допроса следователя; Белый флаг (триптих); Отцы и дети; Песенка интеллигента – диссидента Розділи щоденника у віршованій формі Автограф Мова рос. 9 док.	Жовтень 1977 – лютий 1978	15	
25.	Назви розділів до щоденника у віршованій формі Автограф Мова рос. 1 док.	[Не раніше лютого 1978]	1	
26.	Март 78 – будь он проклят Щоденникові записи Автограф Мова рос. 1 док.	Березень 1978	37	
27.	К доктору Инне Щоденникові записи у віршованій формі Автограф Мова рос. 2 док.	[1970-ті]	2	
28.	Нотатник з записами віршів Емілі Дікінсон та номерів телефонів знайомих Автограф Мова рос. 1 док.	[1970-ті]	1 нотат.	
29.	Сон II Щоденникові записи	[1970-ті]	4	

	Автограф Мова рос. 1 док.			
30.	Это первое: сразу после вступления Щоденникові записи Автограф Мова рос. 1 док.	[1970-ті]	6	
31.	Нотатки з номером телефону сина – Вадима Гелійовича Снегірьова Автограф Мова рос. 1 док.	[1989]	1	
	Розділ III «Документи з діяльності Гелія Снегірьова та про нього»			
32.	Нотатки членів журі хронікально- документальних і науково- популярних фільмів щодо проведення з 11 по 26 квітня 1958 р. II Всесоюзного кінофестивалю в м. Києві Машинопис з рукоп. правками Мова рос. 3 док.	Квітень 1959	11	На документі міститься напис: «цілком таємно»
33.	Виступ Гелія Снегірьова на партійних зборах про події навколо Бабиного Яру, з проханням лишити М. І. Козіна директором студії «Укркінохроніка», з вимогою переглянути рішення бюро міському партії про події 29 вересня 1966 р. в Бабиному Яру Машинопис з рукоп. правками Мова рос. 1 док.	24 лютого 1967	14	
34.	Звернення Гелія Снегірьова до канцелярії Л. І. Брежнєва щодо	16 березня 1974	1	

	правомірності прокуратури відповідати на раніше адресований ним лист Л. І. Брежнєву з проханням розібратися в його партійних заслугах та огородити від несправедливого виключення з партії, яке вже відбулося без розгляду його справи за заздалегідь підготовленому рішенню Машинопис Мова рос. 1 док.			
35.	Звернення Гелія Снегірьова до київського міськкому комуністичної партії України з проханням лишити і поновити його в лавах КПРС та визнання вини в тому, що у нього вдома знаходилися документи шкідливого змісту, визнання заяви, поданої до ЦК КПРС про сумнівність правильності виключення з партії письменника В. Некрасова безвідповідальною, визнання справедливими представлені йому обвинувачення Машинопис Мова рос. 2 док.	19 квітня 1974	3	
36.	Відкритий лист Гелія Снегірьова до президента США Джиммі Картера про дійсний стан свободи в СРСР, радянського державного та суспільного устрою, про міжнародну та внутрішню політику країни, із закликом вимагати правду від керівництва СРСР Машинопис з рукоп. правками Мова рос. 2 док. (2 вар.)	28-31 березня 1977	6	
37.	Відкритий лист Гелія Снегірьова до президії Верховної ради СРСР із	29 червня 1977	3	

	заявою про невизнання проекту нової конституції, відмову від радянського громадянства, та розумінням подальшого покарання за цей вчинок через психіатричну лікарню, обвинувачення в кримінальщині чи самосуд Машинопис Мова рос. 1 док. (2 прим.), 1 конв.			
38.	Обращение к вождю (памфлет с оптимистическим финалом) Звернення Г. Снегірьова до Генерального секретаря ЦК КПРС, голови Президії Верховної Ради СРСР Л. І. Брежнєва про відмову від радянського громадянства та програму корінної перебудови суспільства Машинопис з рукоп. правками Мова рос. 2 док. (2 вар.)	17 серпня 1977	6	
39.	Опис змісту фейлетону «Алфонс», опублікованого в газеті «Літературна Україна», в якому зведені наклепи на Г. Снегірьова щодо його особистого життя та літературної діяльності Машинопис Мова рос. 1 док.	06 вересня 1977	5	
40.	Протокол обшуку Рукопис Мова рос. 1 док.	22 вересня 1977	9	
41.	Соромлюсь і засуджую Лист, опублікований редакцією «Радянська Україна» на прохання Г. І. Снегірьова, в якому він розкриває причини, що призвели його до ідейно-політичного і	31 березня 1978	1	

	морального падіння, засуджує свої дії, викриває брехливі інсинуації зарубіжних центрів ідеологічних диверсій і політичних одщепенців, які намагаються використати його ім'я Друк. відбиток 1 док.			
42.	Звернення Пилипа Снегірьова та Вадима Кастеллі до Президії Спілки письменників України з проханням поновити у складі членів СПУ їхнього батька Гелія Снегірьова та сприяти публікації його літературних творів Машинопис Мова рос. 1 док.	01 грудня 1988	1	
43.	Заява та лист-звернення В. Г. Кастеллі, сина Г. Снегірьова до голови КДБ УРСР з проханням повернути рукописи і друковані тексти творів батька, що були конфісковані при обшуку в 1977 році Машинопис Мова рос. 2 док.	19 грудня 1988	2	
44.	Забігайло Федір Реабілітовані імена: Ще й на світ не благословлялось... Друк. відбиток 2 док. Опубл.: На екранах України. – 1989. – 24 червня, 01 липня. – С. 2	24 червня – 01 липня 1989	2	
45.	Лист начальника підрозділу Комітету державної безпеки УРСР А. М. Пшеннікова, надіслані сину Г. Снегірьова – Вадиму Гелійовичу з повідомленням про те, що матеріали визнані речовими	04 листопада 1989	1	

	доказами не можуть бути йому повернуті, а 110 різних документів не приєднаних до справи були повернуті дружині батька та іншим особам, в яких вони вилучалися Машинопис Мова рос. 1 док.			
46.	Скуратівський Вадим Гелій Снегірьов Друк. відбиток 1 док. (2 прим.) Опубл.: Новини кіноекрана. – 1989. – Листопад. – С. 5	Листопад 1989	2	
47.	Кирилюк Вітольд Не назвіть мене злочинцем... Друк. відбиток 1 док. Опубл.: Літературна Україна. – 1990. – 11 січня. – С. 6	11 січня 1990	1	
48.	Rodyk Kostyantyn Novel rehabilitated, but not the author (Реабілітований роман, але не автор) Друк. відбиток Мова англ. 1 док. Опубл.: News from Ukraine. – 1990. – № 5. – January. – P. 7	Січень 1990	1	
49.	Довідка, видана Українським республіканським відділенням Всесоюзного агентства з авторських прав про те, що Г. І. Снегірьов є автором творів, за використання яких його спадкоємці мають право на отримання авторської винагороди Машинопис Мова рос. 1 док.	24 квітня 1990	1	

50.	Власним виміром я міряв долю свою: щоденникові записи та вірші Гелія Снегірьова Газетна публікація Друк. відбиток 1 док. Опубл.: Вечірній Київ. – 17 жовтня 1990. – № 239(14054). – С. 3	17 жовтня 1990	1	
51.	Відповідь першого заступника прокурора України Л. С. Усатова на звернення В. Г. Кастеллі з повідомлення про те, що Г. І. Снегірьова повністю реабілітовано та довідка про реабілітацію Машинопис Мова рос. 2 док.	27 серпня 1991	2	
52.	Лист начальника підрозділу Служби безпеки України А. М. Пшеннікова, надіслані сину Г. Снегірьова – Вадиму Гелійовичу з повідомленням про те, що матеріали (рукописи, машинописні документи та ін.), які належали батьку можна отримати в будівлі СБУ Машинопис Мова рос. 1 док.	21 жовтня 1991	1	
53.	Кіпніс Григорій О Гелии Снегиреве, напугавшем самого Андропова: новые документы из архивов Москвы, Парижа и Киева Друк. відбиток Мова рос. 1 док. (3 прим.) Опубл.: Дзеркало тижня. – 1995. – 06 травня. – С. 23	06 травня 1995	3	
54.	Раскіна Олена	28 жовтня	1	

	Коли не можеш не вийти на Майдан Друк. відбиток. 1 док. Опубл.: Дзеркало тижня. – 2000. – 28 жовтня. – С. 16	2000		
55.	Когда нечем дышать: издательство «Дух и литера» выпустило написанный в середине 70-х «Роман-донос» Гелия Снегирева... Друк. відбиток Мова рос. 1 док. Опубл.: Столичні новини. – 2001. – 20-26 лютого. – С. 18	20-26 лютого 2001	1	
56.	Хазан Любков Когда украинский писатель, режиссер и диссидент Гелий Снегирев объявил в тюрьме голодовку, санитары-амбалы стали кормить его принудительно и повредили позвоночник, из-за чего наступил паралич нижней части тела. Мучения Снегирева были ужасны, в последний путь его проводжали только люди в штатском Стаття з фотознімками Катерини Квітницької (першої дружини письменника), бардів Олександра Галича та Юлія Кіма, актриси Інни Бурдученко, режисера Анатолія Слюсаренко, дисидентів Петра Якіра, Фелікса Свєтова, Володимира Войновича, письменника Віктора Некрасова та ін. Друк. відбиток Мова рос. 1 док. Опубл.: Бульвар Гордона: еженедельник о людях и для людей. – 2013. – № 52(452). – Грудень. – С. 1, 12-14	Грудень 2013	3	

	Розділ IV «Зібрані документи»			
57.	Альбом Собко Наталії – матері Гелія Снегірьова з записами побажань, віршів, малюнками однокласників і друзів з нагоди закінчення навчального року в Першій українській гімназії ім. Т. Шевченка Рукопис Мова рос., укр. 1 док.	25 квітня 1917 – 01 квітня 1922	34	
58.	Собко Наталія Поезії Рукопис 1 зош.	Листопад 1921 – травень 1922	18	
59.	Собко Наталія Білі квіти Збірка віршів присвячена Д. Д. Дударь Рукопис 1 док.	21 лютого 1923	45	
60.	Собко Наталія Весна П'єса Рукопис 1 док.	Весна 1923	9	
61.	Собко Наталія Біографія Данте Рукопис 1 док.	[1920-ті]	1	
62.	Ой не рости кропе...; По цей бік гора...; Як приїхав мій миленький поляк... та ін. Пісні, записані в блокноті Наталією Собко Рукопис 1 док.	[1920-ті]	20	

63.	Відкритий лист Федора Раскольников (Ільїна) до Й. Сталіна з обвинуваченнями у недотриманні норм конституції, у проведенні виборів з фарсовим голосуванням за одну кандидатуру, в культивуванні політики без етики, влади без чесності та передбаченням завершення такого правління країною на лаві підсудних Машинопис Мова рос. 1 док. Опубл.: Новая Россия. – 1939. – № 71	01 серпня 1939	4	
64.	Звернення Віктора Некрасова до партбюро Союзу письменників України про долю Бабиного яру, необхідність встановити пам'ятник загиблим та про свій виступ перед людьми, які прийшли вшанувати пам'ять вбитих Машинопис Мова рос. 1 док.	[29 вересня 1966]	2	
65.	Лист Олександра Солженіцина, адресований IV Всесоюзному з'їзду радянських письменників, Президії з'їзду та делегатам, редакціям літературних газет і журналів з проханням обговорити нетерпиме пригнічення художньої літератури з боку цензури, звільнити видавництва від обов'язку отримувати дозвіл на кожен друкований аркуш та ін. Машинопис з рукоп. правками Мова рос. 1 док.	16 травня 1967	4	
66.	Солженіцин Олександр Один день Івана Денисовича; Для	Квітень 1971	50	

	пользы дела Повість, оповідання Друк. відбиток Мова рос. 2 док. Опубл.: Комуніст України. – К., 1971. – Квітень. – № 4. – С. 8-74, 58-90			
67.	Лист письменника В. Некрасова до генерального секретаря ЦК КПРС Л. І. Брежнєва з проханням дозволити йому виїхати разом з сім'єю з країни на два роки та вивезти книги й архів через переслідування певних органів Машинопис Мова рос. 1 док.	20 травня 1974	2	
68.	Паперний Зиновий Секретарь обкома Пародія на роман В. Кочетова «Секретарь обкома» Машинопис Мова рос. 1 док.	[Не раніше 1975]	4	
	Розділ V «Листування» <i>5.1 Адресати Г. Снегірьова</i>			
69.	Некрасов Віктор Листи з описом околиць Києва, свого побуту в будиночку в м. Залізному Порту та підтримки здоров'я Машинопис Мова рос. 2 док.	03 березня 1975	3	
70.	Поляк Галина Анатоліївна Машинопис Мова рос.	23 червня 1976	2	

	1 док., 1 конв.			
71.	Флакс Галина Автограф, машинопис Мова рос. 2 док., 1 конв.	26 червня, 27 листопада 1974	2	
72.	Флакс Галина Автограф, машинопис Мова рос. 4 док., 1 конв.	14 липня 1975 – 25 червня 1977	6	
73.	[?] Марія Андріївна Автограф 1 док.	[1970-ті]	1	
74.	Іронічні листи Г. Снегірьова до редакції газети «Літературна Україна» з подякою за гучну рекламу його громадсько-політичної діяльності, з жалем про те, що не згадали про його відмову від радянського громадянства через незгоду з новою конституцією та проханням в наступних публікаціях не забути згадати і зазначити, що у 1956–1957 рр., він працював завідувачем відділу публіцистики та художньої літератури в «Літературній Україні» та ін. Машинопис Мова рос., укр. 3 док.	09 вересня 1977	9	
75.	Лист Г. Снегірьова до редакції газети «Літературна Україна» у продовження попереднього листа від 09 вересня 1977 р. з уклінним проханням у наступних публікаціях зазначити про його роботу в «Літ. У.», а потім з благословення вихователів потрапив до «номенклатури ЦК» з відповідними характеристиками та рекомендаціями «Літ. У.» став	11 вересня 1977	1	

	головним редактором Української студії хронікально-документальних фільмів Машинопис 1 док.			
	5.2 Кореспонденти Г. Снегірєва			
76.	Лист А. Генша (лікаря Паризького управління лікарень) до Г. Снегірєва про розгляд його історії хвороби та необхідність госпіталізації для проведення додаткових обстежень і призначення курсу лікування Машинопис Мова рос. 1 док.	28 лютого 1977	1	
77.	Гольденфельд Ілля Володимирович (Люсік), вчений-фізик Рукопис Мова рос. 2 док., 1 конв.	22 травня 1975, 17 листопада 1976	3	
78.	Гоффман Вікторія і Галина Рукопис Мова рос., укр. 4 док.	17 вересня 1975 – 07 травня 1977	4	
79.	[Ізрайлевич] Рукопис Мова рос. 1 док.	[Б/д]	1	
80.	Квітницька Катерина Юріївна Рукопис Мова рос. 2 док.	29 червня 1974, 12 червня 1976	2	
81.	Кондирєв Віктор Леонідович (літератор, пасинок В. Некрасова) Рукопис Мова рос., укр.	20 вересня 1974 – 13 липня 1977	6	

	6 док.			
82.	Марченко М. В. Рукопис Мова рос. 2 док., 1 конв.	19 січня – 22 лютого 1975	3	
83.	Некрасов Віктор Рукопис Мова рос. 2 док., 2 конв.	23 грудня 1974, 16 листопада 1975	7	
84.	Овсієнко Василь Листівка з привітанням Рукопис 1 док.	[1976]	1	
85.	Погребатько Марія Андріївна Машинопис Мова рос. 1 док., 1 конв.	25 липня 1977	2	
86.	Поляк Галина Анатоліївна Рукопис Мова рос. 6 док., 1 конв.	15 березня 1975 – 30 серпня 1977	13	
87.	[?] Риня Рукопис Мова рос. 1 док.	[Б/д]	1	
	Розділ VI. Ілюстративні документи <i>6.1 Фотодокументи Гелія Снегірєва та його родичів і друзів</i>			
88.	Родичі Гелія Снегірєва: мама – Собко Наталія Миколаївна (зліва), дід – Собко Микола (по центру), дядько – Собко Вадим	1929–[1957]	3	

	Миколайович (справа). Собко Вадим Миколайович (дядько). Фотознімок, фотопортрет 7,5x12 см, 8x8 см (круглий), 9x14 см 3 док.			
89.	Снегірьов Іван Тимофійович – батько Гелія Снегірьова Фотознімок 9x14 см 1 док.	1952	1	
90.	Гелій Снегірьов Фотопортрет 26x35 см 1 док. (3 прим.)	[1967]	3	
91.	Гелій Снегірьов Фотопортрет на фотонегативі 3,5x5 см 1 док.	[1967]	1	
92.	Фотопортрет Гелія Снегірьова та Гелій Снегірьов зі своїми синами Фотознімок 5,5x20 см 3 док.	1972	1	
93.	Снегірьов Гелій Іванович (справа) тримає в руці яблуко та Некрасов Віктор Платонович (зліва) Фотографія 9x13 см 2 док.	24 серпня 1974	2	На одній фотографії на звороті міститься дарчий напис
94.	Снегірьов Гелій (справа) з директором київського відділення	Серпень 1974	4	

	Агентства друку «Новини» Ведіним Всеволодом та письменником Некрасовим Віктором (зліва) Фотознімок 17,5х22,5 см (2 шт), 9х14 см (1 шт), 9х12,5 см (1 шт) 4 док.			
95.	Снегірьов Гелій (справа) з Гольденфельдом Іллею (другий справа) та Некрасовим Віктором (третій справа) Фотознімок 10,5х16,5 см 1 док.	Серпень 1974	1	
	6.2 Фотографії, зібрані Гелієм Снегірьовим			
96.	Ведін Всеволод тримає в руці яйце (справа) з Некрасовим Віктором (зліва) Фотознімок 9х12 см, 9х13 см 2 док.	1974	2	
97.	Гольденфельд Ілля Фотопортрет 11,5х15 см 1 док.	1974	1	
98.	Ганцов Всеволод Михайлович з Матушевським Борисом Федоровичем Ганцов Всеволод Михайлович Фотознімок, фотопортрет 7х10 см, 7,5х12 см 2 док.	1975	2	
99.	Дурдуківський Володимир Федорович Друк. відбиток фотопортрету з газети 4х5,5 см, 4х6 см	[Б/д]	2	

	2 док.			
100.	Єфремов Сергій Олександрович Фотокопія, друк. відбиток фотопортрету з газети 4х6 см, 8х14 см 2 док.	[Б/д]	2	

До даного опису включено 100 (сто) справ з № 1 по № 100 включно, загальним обсягом 181 документів.

Опис склала
головний архіваріус



Наумова Наталія

06 листопада 2023 р

Аркуш-засвідчувач опису

У даному описі пронумеровано 31 (тридцять один) аркуш.

Головний архіваріус



Наталія Наумова